

A bolsevista sajtó

Írta:

dr. Kun Andor

az "Otthon" Újságíró Egyesület
alelnöke

A sajtó Magyarországon is, mint mindenütt, csak tünet, az uralkodó közhangulat egy megnyilvánulási módja. Ha ez a sajtó beteg volt, úgy ez nem is jelent mást, minthogy kóros volt az az eleven organizmus, amelynek idegfeldúltságát, fertőzöttségét mutatta — és sokszor okozta is — szemmel láthatóbb fekélyességében ez a sajtókelevény. Nem a sajtó volt egyetlen előidézője annak, hogy úrrá lehetett a letíport, megtépett szerencsétlen országon az az ázsiai járvány — az a morbus asiaticus, — amely dühöngő terrort, mindent legázoló, romboló furorral tiporta itt le a fejlődést, a kultúrát, a vallásos hitet és a nemzeti érzést, a jólét és a szabadság minden reményét.

Megállapítandó azonban, hogy a mi sajtónk meghunyászkodóbb, üzleti rugalmasságával alkalmazkodóbb volt a kelleténél, hiányzott belőle a nacionalista öntudat bátorsága és hogy azok a hírlapírók, akiket a forradalom vihara separt az élre, kialakulatlan, tudatlan s tág lelkiismeretűbb álforradalmárságukkal mélyebben merültek be a destruktív irányú terrorba, alaposabban kihasználták egyéni érvényesülésükre a forradalmi zavarokat s ezzel súlyosabban is kompromittálták a sajtót, amelynek vezéreikül feltolták magukat.

Bizonyos, hogy ha a mi sajtónk gerincesebb lett volna, ez a veszedelem nem szakadt volna ilyen könnyen a nyakunkra s az is lehetséges, hogy a sajtó ilyen könnyű behódolása nélkül talán nem is állottak volna elő azok az állapotok, amelyek a bolsevizmust előkészítették.

A destruktív áramlat első pionérai már a háború előtt kezdtek besettenkedni a magyar sajtóba, de a mérsékelt gondolkodású, konzervatív hajlandóságú magyar népben közvéleményt teremteni nem tudtak s csak egy vesztett háború idegbomlásának önkívületből kicsiholt forradalom khaotikus zavarosában kerekedhettek a terror, szervezett erőszak eszközeivel a megkábult közhangulat felé, ragadhatták el a vezetést és alakíthatták át szélsőségekben tomboló ideáik képére majdnem az egész sajtót, amelynek egy része riadtan adta be a derekát, másrésze az utca népszerűségének üzleti kihasználása céljából hangosabban s türelmetlenebbül radikális lett a hódítóknál is s végül a sajtó azt a részét, amely megakart maradni a mérsékelt és nemzeti érzés alapjain, ledoron golták a sajtó forradalmi terroristái, a hozzájuk dörgölődő konjunktúra radikális sajtó biztató, helyeslő kórusának hangjai közepett.

Egy kis csoport, amely a magyar radikális és szociáldemok

rátá sajtó exponenseiből került ki, nyíltan arra szövetkezett a forradalom kezdetén már, hogy megszünteti a kritikát, elnyomja a sajtó szabadságát, mert a radikalizmus, és szocializmus, amelynek mély gyökerei a magyar néplélekben nincsenek, csak így tarthatja fenn törpe kisebbséget képviselő uralmát. Olyan hallatlan sajtóterror kezdődött, amely példátlan a forradalmak történetében is. Ausztriában és Németországban, — ahol ekkor a forradalmak komolyabbak voltak s terrorban sem volt hiány, — még volt valamelyes bírálati szabadság. Nálunk semmi. Pedig nálunk még ekkor nemsak hogy ellenforradalmi, de ellenzéki mozgalom sem volt. Mindenki behódolt, vagy félrevonult, s ha erőszakos forradalmasítással a legszélsőbb balra, a forradalmi őrjöngés legvégső túlzásaiba nem kergetik terrorisztikus kíméletlenséggel és célzatossággal a kormányzást, mindenki támogatta volna is a békekötésig az új uralmat.

A sajtó e forradalmár vezérei egészen urai lettek a sajtónak. Szabadszervezet címén működő, eddig — helyes — gazdasági célokat szolgáló egyesületük kezébe ragadta a sajtó irányítását. Szerkesztőket csapott el, megszabta a lapok irányát, lehetetlenné tette még a leghalványabb kritikát is és ha egy-egy lap egyszer-másszor mégis bírálni próbált: akkor menten megjelentek az újságíróból lett katonatanácsai elnök: Pogány József gyerkőckatonái, feldúlták a lapok szerkesztőségeit, lerombolták nyomdáit s halálos fenyegetésekkel fojtották bele az önérzetesebbe az Őszinte szót.

Január 1-én a "Pesti Hírlap" nyugodt hangon kéri a katonákat, hogy álljanak ellent minden izgatásnak s ezért másnap felizgatott tömegek romokba döntik a lap helyiségeit. Február 9-én katonák jelennek meg a keresztény "Új Lap"-nál, elviszik könyveit, kéziratait, címszalagjait s ugyanez napon megjelentek az ugyancsak keresztény "Alkotmány" szerkesztőségében.

A nacionalista "Új Nemzedék" helyiségeit szétrombolják, a liberális "Pester Lloyd"-ot tüzérek támadják meg, s kijelentik, hogy legyilkolják a szerkesztőséget, ha még egyszer bírálatot mérészel gyakorolni. Február 20-ikán demolálják az "Apostol"-nyomdát, amely a keresztény lapokat állítja elő s kifosztják, szétszedik a "Szív", "Sajtó", "Magyar Kultúra" szerkesztőségeit.

Az újságírók nagy többsége agyonterrorizálva, kétségbeesett dühvel nézi, hogyan rombolják le a sajtószabadság utolsó pillérét is és még azt is kénytelen kínos tehetetlenségében eltűnni, hogy hivatalos testülete, az Újságírók Szabadszervezete, — ahányszor kifosztanak, szétrobbantanak egy-egy redakciót, nem a sajtószabadság e flagrális megsértése ellen tiltakozik, hanem mindig ilyenkor tünetőleg a sajtó ellenforradalmi hangja ellen. A szabadszervezet terrorral a "Budapesti Hírlap" igazgatóságából kilépésre kényszeríti a régi, nacionalista érzelmű igazgatóságot, a "Pester Lloyd" megjelenését pedig büntetésből betiltja egy napra, mert neki nem paríroz.

A szociáldemokrata sajtó a sajtószabadság ellen.

A szociáldemokraták nyomására a nyomdászok csak a párt-nak tetsző cikkeket nyomják, a vasutas és postás szervezetek pedig csak a párt-nak tetsző lapokat továbbítják. A kormányon lévő szociáldemokrata párt hivatalos lapja, a "Népszava" féktelenül izgat.

Február 7-iki számában például azt ajánlja, hogy "le kell bunkózni a szemtelenkedő, pimaszkodó ellenforradalmárokat," mert Gyöngyös városa tiltakozik a terror ellen. "Egy jó, hűvös kis cella és napi nyolc órai fegyenc-munka majd lehűti az ordítózó betyárok vérét," — írja. Amikor pedig az egyetem tanárai kérik autonómiájuk megtartását, "Letörni! Letartóztatni," címen ír vezércikket február 4-én.

A sajtószabadság eltiprására egyenesen felhív minden nap ez a lap. Amikor a Pesti Hírlapot szétrombolták, — a Népszava — büszkén mondja: "tanuljanak a Pesti Hírlap esetéből. A forradalom nem tűri, hogy a sajtószabadsággal visszaélve, perfid rágal-makkal aláaknázzák a forradalom vívmányait." Február 21-én kijelenti, hogy az ellenzéki sajtótermékek megjelenését meg fogja akadályozni s így védi meg a sajtószabadság tisztaságát." Január 30-án pedig így ír:

"A sajtószabadság banditái, akik valamikor fogvacogva esküdtek a Nemzeti Tanácsra, nagyon merészen kidugták a fejüket a gallérjukból, ahova eddig gyáván behúzza tartották és mert nem a rémüldözve remélt akasztófát látják maguk előtt, hanem a forradalom vívmányait: a sajtószabadságot, a gyülekezés, az egyesülés jogát és a véleménynyilvánítás szabadságát, azt hiszik, hogy minden szabad és azt remélik, hogy a forradalmi vívmányokkal törhetik le magát a forradalmat. Gyáva és pimasz had támad neki a forradalomnak, gyáva és alávaló, mert hazugság és rágalmazás a fegyvere. Miért nem vágnak nyomban a szájukra? Hát nem fogják merni sokáig. A sajtószabadságnak és minden szabadságnak banditáival el kell intézni a dolgot, más eszközökkel!"

Közben megtörténik az első lapkommunizálás is. A "Déli Hírlapot" megveszi egy nacionalista csoport s a lap munkatársai fegyveres matrózok segítségével sajátítják ki a lapot és adják ki az új tulajdonos pénzén, de ellene. Ekkor már Göndör kézigránáttal s agyon veréssel fenyegeti meg azt lapjában, aki birtokába akarja adni jogos tulajdonosának a lapot.

Március 12-én a Lovászy-párt tiltakozik a sajtószabadság megsértései ellen s ekkor a lapok utasításra e lépéséért reakcionárius gazembernek minősítik Lovászyt s a Göndör lapja "politikai csirkefogóknak" — nevezi a sajtószabadság védőit, — "politikai zsebtolvajoknak, akik ellopják a becsületes munkával gyűjtött értékeket."

A Vörös Újság megszületése.

Ilyen körülményekkel készítik el a forradalmár sajtó vezérek és orgánumok a bolsevizmust. A forradalom elején a kommunisták még nem szerepelnek. Novemberiben érkezik meg Kun Béla több bolsevistával Oroszországból. Rögtön lapot is alapítanak Vörös

Újság címmel. A lapot Oroszországból hazatért újságírók csinálják itthon mellőzött szocialistákkal. E lap nyíltan a rombolást hirdeti. Nyíltan követeli a hadsereg dezolálását, a szabotázst, gyárak demolálását, a házbérfizetés megtagadását, a munkásság felfegyverzését és a polgárság megsemmisítését, mert csak ebből alakulhat ki az új rend.

Százezreket vernek a lapba s a millióikból, amelyet Oroszországból hoztak, nemcsak nyíltan bérelik fel lázadásra a katonákat, rokkantakat, munkanélkülieket, de százezerszámba ontják lázító röpirataikat is.

A lapok csak a Papírközpönt engedelmeivel jelenhetnek meg, nyomda' csak a Papírközpönt papírját dolgozhatja fel s a Vörös Újság ennek engedélye nélkül mégis megjelenik. A kormány túri, hogy nyomdájuk a lapot kinyomja, hogy részükre papírt csempészenek s szabályellenesen lapjukat terjeszthessék. Minden jobboldali halovány, szelíd kritikát is terror ver le, de a Vörös Újság és a "Vörös Katona" lazítása ellen nincs szava sem a rendőrségnek, sem a bíróságnak. A sajtó-szabadszervezet ez ellen nem tiltakozik s a behódolt polgári lapok egy része undorító bolsevik rokonszenvtől hangos. Mentségükre csak tudatlanságuk szolgál: nem tudják, hogy a kommunizmus őket fogja kivégezni legelső sorban.

Amikor pedig összeütközésre kerül a szociáldemokraták közt a sor, a radikális polgári sajtó a kommunistákat támogatja s amikor Kun Béláékat letartóztatják, mert véres utcai harcot provokáltak a Népszava ellen, a polgári lapok zokognak az elfogott bolsevikiek testi épségéért.

Hogy a sajtó ekkorra már milyen elvadult, azt fényesen jellemzi az egyik bolsevikivé vedlett szocialista újságíró, aki közvetlenül a bolsevizmus kitörése előtt így ír:

"Golyót és bitófát. . .!"

Ellenségei vagyunk a halálítéletnek. Csupán nekik kívánjuk a halált, mert egy ország tragédiája és százezrek halála kiált bosszuért az égre.

Követeljük, végezzék ki, akasszák fel vagy löjjeék agyon:

Gróf Berchtold Lipót és

gróf Burián István volt külügyminisztereket,

gróf Czernin Ottokár volt külügyminisztert,

Hazay Samu honvédelmi minisztert,

báró Szurmay Sándor honvédelmi minisztert,

gróf Esterházy Móric és

Wekerle Sándor háborús miniszterelnököket,

Teleszky Jánost és

Klebelsberg Kunó grófot, Tisza bizalmasait és

Herczeg Ferencet, a harmadik bizalmast és nagy köszöntőt,

Szterényi Józsefet,

Windischgrätz Lajost és

gróf Hunyadi Józsefet, a király rossz tanácsadóit,

gróf Andrássy Gyulát és

gróf Apponyi Albertet.

Ezenkívül életfogytiglan internálni kell az összes kabinetek minisztereit, mint bűntársakat és néptörvényben kell kimondani, hogy a régi munkapárt, alkotmánypárt és Apponyi-párt tagjai semminő nyilvános szerepet nem kaphatnak.

Halált akarunk a bűnösökre! Vesszenek! Lógjanak! Gebedjenek!"

E cikket a Város című lapba egy Róbert Oszkár nevű jelentéktelen hírlapíró írta, aki a forradalmak alatt sajtóvezér lett!

A sajtó ily bűnös önmaga megfélelkezése járult hozzá, hogy rászakadhasson erre a szerencsétlen országra a bolsevizmus.

Kommunizálják a lapokat.

Kitör a kommün s sok mindenre világosság derül. Most már nem is titkolják, hogy azért nyomtak el mindent, züllesztették szét a hadsereget, tették produktív munkára képtelenné az ipart, tiporták el a sajtót, mert csak így készíthették elő a szocialista forradalmat. Össze kellett törni, le kellett rombolni mindent, mert máskülönben ebben az országban — amely konzervatív — sohasem sarjadhatott volna ki az a kommunista forradalom, amelyre szocialisták s bolsevisták egyaránt törekedtek, ha más utakon is.

Izzó koponyájú, — kevesebb részében: fanatikus, — nagyobb részében minden áron érvényesülni akaró exaltádók szervezték és készítették elő a forradalom első percétől a kommunizmust, mert e magyar lélektől, idegen forradalmi kalandorok csak így lehettek urai ez országnak, amelynek érzései, rokonszenve s pszihéje tőlük távol állott. Le kellett törniök hát mindent s mindenkit előbb, kicsavarni a nemzet kezéből a fegyvert s megmételyezni a közvéleményt.

Kis, jelentéktelen újságírók, akiket csak a mindenáron való érvényesülés mohó vágya fűtött, kerekedhettek a sajtó fölé, — egy-két meggyőződéses szocialista és egy rakás tehetségtelen stréber, — mert ők vállalkoztak arra, hogy megfélemlítik, letörik a lapokat. S minthogy katonák terrorja állott rendelkezésükre, a kormány teljes támogatása, az egyedül felfegyverzett munkástömegek, a sajtó becsületes munkásait félre is tudták tolni, a lapokat dirigálhatták s olyan közhangulat látszatát keltették, amely ellen a nagy többség vére lázadozott.

S amikor uralomra jutott a bolsevizmus, ezek a radikális s szocialista sajtó-dirigensek már az első percben keservesen jutottak tudatára annak, hogy megcsalták őket is. Felhasználták ez állapotok előkészítésére, de most már sutba dobják őket is, mert a puccs előkészítői annyira urai lettek a helyzetnek, hogy nincs máj-szükségük kihasználható sajtó-forradalmárookra. Dolgozhatnak egyedül, csupán a most már nyílt, pusztá terrorral.

Első cselekedetük volt, hogy a lapokat kommunizálták. Egyszerűen elvették tulajdonosaiktól, nyomdástól, papírkészletestől, házastól együtt, rátették a kezüket a magánvagyonukra, elszedték készpénzüket, betéteiket, folyószámláikat, követeléseiket. Egy szervezet létesítettek, amely a laptulajdonosok egyesített pénzéből

tartotta fenn ezután a sajtót. Csak a szocialisták lapja, a "Népszava" maradt ezután is a párt magántulajdonában.

Már az első napokban megszüntették a nacionalista "Budapesti Hírlapot" s a keresztény "Alkotmányt", majd a liberális "Napot", sorsukat a többi lap is követte s május közepére megszüntettek a két szocialista lapon a "Népszaván" s "Vörös Újságon" kívül minden újságot. Helyükbe válogatott szocialista újságírókkal egy-két új lapot alapítottak a "Világszabadságot", "Volkstimmet", "Vörös Katonát", egy pár uszító folyóiratot "Ifjúmunkás", "Nőmunkás" stb. címmel. A polgári lapok közül csupán a "Pester Lloydot" vették át.

A megszünt lapoknak nemcsak vagyoniát rabolták el, de könyveit, címszalagjait, feljegyzéseit is, — nehogy valaha is feltámadjanak, — helyiségeikbe pedig kommunista újság szerkesztőségeket, kiadóhivatalokat telepítettek s más kommunista vállalkozásokat.

Az újságírók helyzete.

A kommün első éjszakáján már elcsapták a nekik meg nem bízható szerkesztőket, helyükbe saját embereiket ültették s minden laphoz cenzorokat küldtek. Olyan förtelmes cenzúra kezdődött, amelynek nem volt még soha párja. Véleményt nyilvánítani csak a kommunista pártlapoknak volt szabad, a többi csupán a rendeleteket s hivatalos kiadmányokat adhatta le. A közoktatásügyi népbiztosság utasította naponként a lapokat, hogy mily cikkek jelenjenek meg s mit hogyan kell kommentálni.

Amíg a kommunizált volt polgári lapokat megtűrték, minden igyekezetük oda irányult, hogy a volt polgári újságírókat minél szorosabban rántsák magukkal és minél mélyebben kompromittálják. A jelesebb hírlapírók mind inkább akartak bújni e népbiztosságtól dirigált cikkek írása alól s ekkor Lukács György népbiztos elrendelte, hogy mindenkinek alá kell írnia azt a cikket, amelyet a népbiztosság megrendelt. Naponként kijelölte a népbiztosság, hogy mit kell írni, előírta a cikk gondolatmenetét, sláwortjait és azt is, hogy e cikket ki írja és fedezze a nevével. Természetesen a legnacionalistább érzelmű írókkal a legvéresebb, leguszítóbb bújtotgatásokat iratta és íratta alá.

Ekkor — május 9-én — így ír erről a "Vörös Újság" és e cikk hangja jellemzi a kommunisták és a kommunista kormány véleményét is a hírlapírókról:

"A proletárdiktatúra megvalósítása után az uralomra került proletariátus kegyelmes volt a háborúból élő és a dolgozók nyakán már valóságos osztályfölötti osztálylyá fajult újságírók henye kasztjával szemben, Magyarországon, ebben a balkáni torzállamban, amely a nyugati fejlett országok termelését csak nagy hanggal és sok szélhámossággal tudta utánozni, ahol az uralkodó osztályok valóságos paródiái voltak a Nyugat elnyomóinak, a nyugati méretekhez képest egészen természetellenes arányokban fejlődött ki az újságírás. Ez a mesterség egy egész nagy és fölösleges kasztot nevelt Magyarországon, amely a bürokraták mellett hasonló erőszakossággal és szívóssággal feküdt rá mindenre és óriási tá-

borát képezte a heréknek és dolgozni nem akaróknak, egyúttal valóságos rezervoárját azoknak az embereknek, akikből — ahogy itt mondják — "minden lehet." Ezek az újságírók tudatlan, renyhe, opportunus sarlatánok és szélhámosok.

"A proletariátus az átalakulás munkájában nem ért rá a férgek eltaposására, nem rázta le magáról ezeket a szívós állatkákat. Nem ütött szét a pesti sajtódzsungelben. Kegyelmes volt. De a morál insanity lovagjai rútol visszaéltek jószívével. Megtelt a mérték!

"Már megtörtént az első intézkedés a sajtóbrigantik ellen, rendelet jelent meg, hogy a volt polgári lapok cikkeit aláírva kell közölni, "Mitriechen!" — vonjátok le a konzekvenciát: aki mit írt, állja is érte a helyét, ha pedig szabotál, nem akar és mer írni, pusztuljon!

"Nagy kavarodás támadt erre a sajtó berkeiben. Az évtizedes vezércikkírók egyszerre halálos betegek lettek, írógörcsöt kaptak az elvű kezek, öreg cikkírók gyorsan átvették a vízállásrovatok szerkesztését. Fiatal, eddig soha felszínre nem került, kezdő embereket toltak előtérbe, soha nem látott nevektől lettek tarkák a lapok. És ha mégis muszáj volt írni a régieknek, szürke témákon köszörülték szakavatott pennájukat. Hát most már elég volt tisztelt urak! A proletariátus diktatúrája nem komédia. Túrhetetlen, hogy a kommunizmus ígéje körül még most is csábtáncot lejtjenek ezek az óvatos duhajok. Betelt a mérték!"

És a szegény újságírók, akik fizetésükből tartották családjukat, kénytelenek voltak írni a megrendelt cikkeket. Különbben elvesztették kenyерüket, elvették volna lakásukat, élelmiszer-jegyeiket s börtön, esetleg halál várt volna rájuk, mint ellenforradalmárookra.

A kommunizmus véleményét egyébként a sajtószabadságról a "Vörös Újság" itt következő citátuma jellemzi legélénkebben:

"A sajtó a kapitalisztikus társadalmi rendnek éppen olyan jellegzetes terméke, mint a nagybank, a tröszt, vagy a prostitúció modern formái. A proletárállamnak tehát ezzel a szabadsággal éppen úgy le kell számolnia, mint a nagybankkal, mint a prostitúcióval. Nem lehet túrnie, hogy ez a neme az ember lelki megmérgezésének bármilyen ürügyek alatt tovább is fennmaradjon. A szocialista nem ismeri el a burzsoá véleménysszabadságát és az újságíró, aki éppen úgy kifejti a forradalom, mint az ellenforradalom véleményét, olyan, mint a gyülevész-proletár. Ezért kell velük leszámolni."

A lapok megszüntetése után 400—500 újságíró lett munkátlan, több ezer kiadóhivatali tisztviselő és vagy tízezer rikkancs, kihordó, nyomdász. A proletárdiktátorok egy darabig túrték is ezt a helyzetet, míg végre felmerült az a terv, hogy az újságírókat részben, mint analfabéta-oktatókat kell elhelyezni, részben mezei munkára, méhészkedésre, selyembogártenyésztésre, kertészkedésre kell kényszeríteni.

Akkor — július 8-án merészelték szervezetükben — először tiltakozni az újságírók a proletárdiktatúra ellen. Hallatlan vak-

merőség volt ez abban az időben, amikor százával hurcolták el, kínozták meg naponként a diktatúra pribékjei, amikor egy fehér zsebkeendő kabátzsebbe való kitűzéséért embert öltek, s elegendő volt, ha valaki önérzetesen lépett fel — mint a kis Dobsa zászlós — arra, hogy szadista kínzások után kivégezzék. Ekkor történt meg az első nyílt szembehelyezkedés a diktatúrával egy gyűlés keretében, amelynek Szász Zoltánon és Kis Józsefen kívül egyik szónoka éppen e sorok írója volt. A gyűlés határozati javaslatot fogadott el, amely tiltakozott a sajtószabadság eltiprása ellen és az ellen a rendszer ellen, amely "a fegyintézetek szellemét vitte be a társadalomba, lesüllyesztette a rabszolgaság színvonalára a huszadik század államéletét s feltartóztathatatlanul idézi elő erkölcsi, gazdasági és művelődési leromlásunkat."

A "Népszava" e gyűlésről másnap így irt:

"A polgári sajtó összes újságírói is belekerültek az újságírók szervezetébe, közöttük számosan olyanok, akik a legszélsőbb reakciót szolgálták és akikbe így annyira belegyökeresedett a kapitalista sajtó korrump ideológiája, hogy még ma sem tudják és nem is akarják felismerni minden dolgozó, minden munkás osztályhelyzetét. Kialakult tehát az a félszeg, hazug helyzet, hogy egy szervezetben a munkásság osztálytudatos forradalmi szervezetében lényegében azok voltak többségben, akik nem állnak az osztályharc alapján, akik nem osztálytudatos munkások, akik az ellenforradalom győzelmére spekulálnak. Ez a félszeg, hazug helyzet robbant ki kedden az újságírók taggyűlésén. A korrump, bankpauszálás polgári sajtó néhány munkatársa alkalmat szerzett arra, hogy a proletariátus diktatúrája ellen foglaljon állást, hogy visszakövetelje a burzsoá-lapok kiadóinak pauszálás, lefizetett "sajtószabadságát." Igen jó tanulság volt ez a proletariátus számára."

E gyűlés után egy kommunista újságíró revolvért is ragadott egyik hírlapíró társára s másnap az újságírómozgalom vezetőit kézigránátos, szuronyos Lenin-fiúk kísérték be a terroristák borzalomtanyájára. Ekkor azonban hirtelen kitűnő pártfogót nyertek az újságírók Romanelli olasz ezredesben, aki a legkíméletlenebb retorziót helyezte kilátásba, ha az újságírókat rögtön szabadodnem bocsátják. És Kun Bélának fogcsikorgatva voltak kénytelenek szélnek eresztetni kéjjel kiszemelt áldozataikat.

Az újságírás kiemelkedő nagyságait egyébként már a proletárdiktatúra elején elfogták, hónapokon át kínozták, lelki tortúrákkal gyötörték Huszár Károlyt, Haller Istvánt, a 78 éves Rákosi Jenőt, — a legnagyobb magyar újságírót, — Herczeg Ferencet, Pekár Gyulát, Lovászy Mártont, Légrády Imre dr-t, a Pesti Hírlap világtalan szerkesztőjét, Zsembery István főszerkesztőt, Malcsiner Emil, Hacsak Géza szerkesztőket, Frühwirth Mátyást, Ábrányi Kornélt és még sokakat, többek közt az ultraradikális Fényes Lászlót is.

A proletárdiktatúra, amikor kivette az újságírók kezéből a tollat, egy egész légió ismeretlen obskúrus emberrel gazdagította a hírlapírók kasztját. Őrjöngő banktisztviselő-fanatikusokkal, félművelt munkásagitátorokkal, a radikális ifjúsági egyletek kifor-

ratlan, de véresszájú gyerkőceivel, rendőrspicikkel, a kloákák söpredékével. Nagy újságszerkesztővé léptettek elő például egy Lékai-Leitner nevű húsasztendős sihedert is, akinek egy kvalifikációja volt csak. Az, hogy revolvermerényletet kísérelt meg Tisza Estván ellen. A vidéki lapok élére pedig leggyakrabban nyomdászokat állítottak.

A gyűlölet, uszítás sajtója.

E lapok tenorja a féktelen piszkolódás, az osztálygyűlölet tébolyodott tobzódása volt. Véres, bujtogató gyűlölség lobogott és tüzel mindenki ellen, ami a munkás fölé emelkedett értelemben, pozícióban, vagy jövedelemben.

A munkásság ünnepén, május elsején is ilyen hivatalos lapjuk örömhanga:

"És ahogy egymásba kapcsolódnak a munkáskezek, ahogy közös vérkeringésben egyesül a felszabadult proletárerő, egyszerre összeroppant az öreg földnek korhadt gerendás szerkezete és abból, ami régen az ő uralmuknak, az ő erejüknek, az ő életüknek a szimbóluma volt, még fejfa sem maradt meg sírjaik fölé. Az ötágú vörös csillag jelenti a pusztulást azok számára, akik évezredek át a ti véreteket pusztították. Félelmes jel ez, reszketve néz rá a burzsoá, büntudattal hajtja le a fejét, összeroskad a vörös kalapács ereje alatt."

Lapjaik naponként így írnak a polgárságról:

"Csak feküdj és dermedtre riadt lelkedből leheld ki ezt az utolsó ruthideget. Fázol, úgy-e? Hideg van? Évezredek bűne száll most a fejedre, évezredek át való eltiportjaid olvassák most fejedre a nagy számadást; akiket állati sorsban rugdostál, víziós szemeddal látod most azoknak szörnyű, embertelen szenvedéseit! Jó volt melegedned évezredek át a rabszolgamilliók véres robotjánál! Most hideg van, úgy-e?"

"Tele vagyunk utálattal, — írja például a Vörös Újság május 7-én, — nem tudunk titeket undor és megvetés nélkül nézni. Utálunk, lerázunk és lemetélünk benneteket magunkról."

Ez a hangja még a "Népszavának" is, amely pedig a mérsékletet képviseli és gyakran száll síkra az emberszeretet és könyörületesség érdekében. Így ír például április 11-iki számában:

"A volt hatalmasok, a volt félelmetesek, a volt elnyomók, mint döglött férgek peregték le az életünk fájáról és mi győztesen, lombosán és virággal, gazdagon állunk a tavaszi ég alatt és a virágaink gyümölcsé teljesedését várjuk. Mit törődik az élő lombos fa a lehullott pondrókkal. Nem érdemesek arra sem, hogy gyűlölje őket."

Hogy a vak gyűlöletnek mily örült orgiázása volt a proletáruralom-lapjainak minden hasábjában, annak illusztrálására álljanak itt szemelvényként ezek a citátumok, amelyek a "Vörös Újság" egyetlen számában jelentek meg:

"A burzsoázia első ájultságában fekszik, még alig nyitotta ki szemét, alig ocsúdott, — az első ökölcsapás csak elkábította, még alig dereng, sajtó homloka mögött a hogyan és miért. Tudjuk,

hogy szembe fogunk még állni, mert már készíti álnok fegyvereit, mert szembe kell állnunk, de ha nem volna elég erős a vértelen diktatúra, nem fogja célját és hatását téveszteni a véres terror. Nem szabad tehát senkire sem tekintettel lenni."

"Az eddigi eredmények igazolják, hogy a polgári "Mitlauferek"-kel szemben tényleg csak egy nagyon erőskezdű, kegyetlenül egyenes úton járó diktatúra képes megállani, mért a folyondár, mely átöleli a törzset, valójában élősdie s a legerősebb fát is megfojthatja."

"A burzsoáziát elnyomni a végletekig, mert még leselkedik, hogy hol üsse fel fejét. Ha már megtörtük és ők is részt akarnak venni és hasznos munkásai akarnak lenni a Tanácsköztársaságnak, akkor jól vizsgáljuk meg, hogy nem-e inkább kerékkötőie a proletariátusnak."

"A burzsoá, ha fenn akar maradni, ott dolgozzon, ahol nekünk szükségünk van rá. Ezt megköveteljük. Ezért a papok nem papi szakszervezetet, hanem ipari vagy mezőgazdasági tartaléksereget fognak alkotni. Mert irányítani a munkát, éhhez csak a proletárnak van joga, ereje és képessége."

"Nem lehet szó oly mértékben való részvételről, amely a munkában burzsoá irányítást a szervezést tenné lehetővé. De nem is erről az oldalról kell a dolgot nézni, a burzsoázia szemüvegén, hanem a mi szempontunkból s ebből tekintve, a helyzet az: hogy a burzsoáziát kényszerítjük arra, hogy segítsen saját hatalmának lerombolásában, kiszolgáltassa azokat az eszközeit, amelyeket az új társadalom kiépítésében felhasználhatunk, egyben pedig szolgáltassa az erő, energia egy részét az építés nagy munkájához. Nem az a fontos, hogy a burzsoázia mit szeretne, hanem hogy a mi érdekünk mit követel?"

"A volt burzsoá főnök legfeljebb segéd munkása lehet az üzemi vezetőségének, ha arra megfelel, de irányítója semmiesetre sem. Mert éppen a régi igazgatók volnának azok, akik most mozgalmat szítanak, hogy a proletariátus egyenetlenkedése esetleg az ő malmukra hajtsa a vizet. Vigyázzunk, mert félő, hogy a burzsoázia oly nehéz kölcnc lesz, hogy egy harmadik forradalom kell majd a lerázására. Ezt elkerülni csak tiszta proletárpolitikával lehet."

Sajtójunk gyűlöletet szít mindenki ellen, aki nem proletár. A jogászokat ki kell irtani, mert lelküket a jogtudomány megmételezte, a kereskedőt, önálló iparost, nehéz testi munkára kell fogni. Gyűlöletük a legvadabb a papokkal és tisztviselőkkel szemben.

"Az egyház volt mindvégig a főcinkosa, — írja például március 28-iki számában a Népszava, — a rabszolgatartó kapitalizmusnak a maga szellemi fegyvereivel, lélekgyilkos tanításaival, ő vette a kezébe az életnek induló gyermeklelkeket, hogy formálja, elnyomorítsa, tehetetlenné és terheltté tegye az egész életre a kapitalisták kizsákmányoló törekvéseivel szemben. Elaltatták a nyomort, hogy ne lássa az ő dözsölésüket. Így neveltek évszázadokon át nemzedékeket, a legsötétebb és legbódítóbb dogmákkal tömve és kötözve meg a gyermeklelkeket az iskolában és folytatva lélekgyilkos munkájukat a templomok prédikáció székeiben. Most a

felemelt proletárököl ebbe a nyomasztó, sötét éjszakába is belekapott és elkergeti a gyermekek mellől a léleknyomorító fekete kísérteteket és fekete tanokat."

S amikor egyes papok kényszerűségből önként jelentkeznek, hogy szolgálni fogják az új világrendet, nincs kegyelem velük szemben még akkor sem.

"A fekete rém, — ír róluk április 5-én a Népszava, — mint a mesebeli szörnyeteg, nyomban megjelent, hogy lomha testével ráfeküdjön milliók izzó fájdalmára. Befurakodott mindenüvé. Szószéket csináltak az iskolából, az orgona könyörgő hangjából üzletet varázsoltak, a keresztre feszített Krisztussal a proletárok millióit küldték a vágóhídra. Most pedig a pécsi és nagykárolyi tanárpapok elhatározták, hogy belépnek a szocialista pártba, hogy hittel és akarattal kívánják a proletárság fölszabadító küzdelmét szolgálni. Vörösre festik hát a reverendájukat. Ki velük, a papokkal, eek a legfékevesztettebb szolgálói az istennek, a nagytőke istenének, az istennek, a nagybirtok, a kizsákmányolók, az elnyomók istenének! Ezek a feketék, akik mára vörössé váltak, ezek a feketék, akik mára forradalmárokká lettek, mert ma már vörösnek és forradalmárnak lenni az egyedül üdvözítő dolog! Íme, a papok: sötét, fekete lelkiismeretei a félrevezetett tömegeknek."

Naponként megjelennek a cikkek, hogy ki fogják dobni állásaikból a tisztviselőket, minthogy munkásokkal tudják őket helyettesíteni, mert, mint a "Vörös Újság" május 24-iki száma írja:

"A tisztviselőszereget szervező részét képezte az osztályelnyomó államnak, egyik jó eszköze volt az állandó hadsereg mellett, annak az u. n. közhatalomnak, melyet a burzsoázia felépített abból a célból, hogy vele a proletariátust állandó elnyomásban tartsa. A bürokratikus katonai államgépezet főerőssége a burzsoázia zsoldjában álló hivatalnokszereget volt, melyet a burzsoázia a munkásság fölé emelt s az izgatást külön funkciójává tévén, külön kasztot csinált belőle. S mikor a proletárdiktatúra egyik főfeladata éppen ennek az osztályelnyomó bürokratikus-katonai államgépezetnek összetörése, megsemmisítése s nem pedig átvétele, akkor nem kirántható a munkásságtól, hogy a legszelídebb érzelmeket táplálja ezen összetörendő államgépezet megtestesítői, a hivatalnokokkal szemben."

"Mindenekelőtt vaskézzel tisztítsuk meg az új bürokráciát! — írja máskor. — Tisztítsuk meg, hajtsunk ki belőle minden nem odavaló és befurakodott burzsoá és félburzsoá elemet. Pusztuljanak éhen! Nekünk nem kellene!"

Hogy ily körülmények közt milyen kedvvel dolgozott nekik még a legalkalmazkodóbb, legszolgalelkűbb tisztviselő is, — annak elképzeléséhez nem kell szárnyaló fantázia!

A gyilkos bolsevik sajtó.

Az egyenlőség és szeretet új világának sajtója csupa gyűlölet volt és könyörtelen, semmit soha megbocsátani nem tudó boszú. Minden lapjának minden hasábján azt harsogta, hogy még enni sem szabad adni a volt burzsoának, el kell venni még a ruháját, a

lakását is. Kényszermunkára kell fogni, még pedig a legaljasabbra, a legobskurusabbra, amelyet önerzetes munkás nem vállalhat.

"A burzsoá még mindig él, sőt jól él," — tör ki június 14-én egy Biermann nevezetű elvtárs.

A szeretet egyik apostola, Pogány József népbiztos azt harogja május 3-án, hogy ne újjongjon a burzsoá, ha leverik a románok a proletárforradalmat, "mert minél inkább közeledik az ellenség, annál elviselhetetlenebbé tesszük megkínzásukat s mielőtt elbukna a vörös lobogó, burzsoák vérével fogjuk még vörösebbé festeni." Ugyanez napon egy Surek nevű "államférfi" azt ajánlja, hogy a bukás éjszakáján megszárolják le a polgárságot s már a IV. kerületi (belvárosi) munkástanács össze is írta a lemészárlandók listáját.

A bajorokat szidja június 7-iki számában a "Vörös Újság," mert nem voltak elég kegyetlenek a polgársággal szemben s ezért bukott el ügyük. Szent dolog, ha a proletariátus kegyetlen, — írja május 10-én, — mert magasztos eszmét szolgál, nem úgy, mint a burzsoázia ellenforradalmának kegyetlensége.

Amikor egy Herczeg Géza nevű tisztviselőt kivégeztek, mert ellenforradalmi röpcédulát találtak nála, amit kíváncsiságból olvasott el, a "Vörös Újság" följújong június 25-iki számában:

"A példás büntetés egy időre el fogja venni a sötétben ólálkodó ellenforradalmi banditák kedvét a proletárurolom ellen, a kizsákmányolás visszaállítására érdekében folytatott aknamunkától és fel fogja nyitni azoknak a szemét, akik eddig megtéveszteni hagyták magukat a vallás jelszava alatt, a kizsákmányolás és munkanélküli jövedelem visszaállítása érdekében dolgozó ellenforradalmi burzsoásöpredéktől. Golyó és kötél a megérdemelt büntetésé annak, aki fel merészeli emelni kezét a dolgozók vérével és kinnal kinarcolt uralma ellen!"

"Fölháborító, — írja a Vörös Újság, — hogy akad ma, aki a halálbüntetés ellen mer beszélni, pedig sajnos, nem is volt olyan veszedelmes a halálbüntetés terén az, amit eddig csináltunk. Tudjuk, hogy Budapesten oly kevés burzsoá-ellenforradalmárt végeztek ki. Nekünk arra kell törekedni, hogy ha sikeresen akarjuk befejezni küzdelmünket, hogy a rémület lidércnyomása ülje meg állandóan mindazon lelkeket, akikben meg van a hajlandóság arra, hogy ezt a mi küzdelmünket megakadályozza. Bennünket csak egy gondolat vezérel, hogy a legélesebb eszközöket alkalmazzuk, ha a diktatúrát a legnagyobb erővel gyakoroljuk."

"A legkíméletlenebbül, kegyetlenül kell letörni a burzsoáziát, — hirdeti a Vörös Újság június 27-iki számában Kun Béla és bejelenti — hogy a központi intéző-bizottság arra való tekintettel, hogy a diktatúra enyhe kezelése nem hogy észretérítené a burzsoáziát, hanem ellenforradalmi magatartásra biztatja, elhatározza, hogy a proletariátus diktatúráját a legteljesebb mértékben s a legkönyörtelenebb eszközökkel alkalmazza."

"Még fogcsikorgatva tűrik a burzsoák, — írja ugyane lap április 4-iki számában, — a proletariátus diktatúráját, még bíznak az entente katonáiban, még remélik a kapitalizmus feltámadását.

Az ideológiájuk még ép! Még osztály a burzsoázia, és mint osztálynak meg vannak az osztály érdekei. Ha résztvesznek a forradalom munkájában, akkor cselekvésüket osztályszempontok fogják irányítani. Ezért hát céltudatosnak kell lenni a forradalom érdekében. Kegytlennek kell lenni.

Igen természetes, hogy a gyilkosságra való felbujtás, a kegyetlenkedésre való uszítás a kevésbé intelligens vidéki sajtóban még szemérmetlenebbül nyílt, még kvalifikálhatatlanabban brutális volt. "Halál az ezerholdasokra!" "Lámpavasra az urakkal!" "Kínozzátok meg a burzsujokat!" — ezek voltak a címei a vidéki Timesek és Figarók "vezércikkeinek." Nem is volt feltűnő például a "Somogyi Munkás"-ban, amikor azt írta, hogy "gyáva, rongy polgárok vérével kell lemosni múltunk szenvedéseit s a legkevesebb, ha ma életével lakol minden kizsákmányoló, amiért idáig érte szenvedtünk."

Meg is volt e cikkeknek a hatása. Budapesten a Lenin-fiúk kínoztak, gyilkoltak halálra bárkit, akinek az orra nem tetszett, s hogy a szadista terror delelőjén mégis mérséklődött ez az orgiázás, az nem is rajtuk, de az entente missziókon, s főként Romanelli olasz ezredesen múlt, aki gátat tudott szabni az őrzöngésnek, amikor a közeli vég sejtelve gyáva behódolásra készítette a kommunizmus Néróit. Vidéken azonban dühöngött a vad és a vak boszu. Alig van vidék, ahol akasztófát ne népesítették volna be a, kicsi falvak főtereit, ahol halomra ne lötték volna az ártatlanok tömegét, s ahol a kis főutcácskák akácfáin ne lógtak volna a föld népének legtudatosabb, legértelmesebb vezetői. S e tömeggyilkolások, a nekivadult kegyetlenkedési düh rettegett apostola: Szamuely Tibor, egy tehetségtelen, jelentéktelen újságíró, gyorsíróból "vezérré" kinőtt rémregényhős volt. Neve annyira a cinikus, — talán beteges — kegyetlenkedési, gyilkolási mánia fogalma lett, hogy még legtöbb vezértársa is undorral irtózott vértől fertőzött kezétől. S a legjellemzőbb erre a sajtóra az, hogy szélső orgánuma, a "Vörös Újság" állandóan dicshimnuszokat zengett róla. Amikor vérbe akartak fojtani mindent, június 20-án, így zengedezett róla ez a vérrel írt újság:

"Statáriumot követelünk az ellenforradalom ellen! S követeljük, hogy a statáriális intézkedések végrehajtásával azt a férfit bizzák meg, aki erre egyedül alkalmas: Szamuely Tibor elvtársat. Bátor és erélyes ember Szamuely Tibor. A forradalomért tud szenvedni és tudna meghalni, de már kíméletlen is lenni. Mert a forradalomért, — ha kell, — kíméletlennek is kell tudni lenni. A proletárkatonára odakünn a fronton öl, hogy megvédje a forradalmat és dicsőség jár ki neki érte. A másik itthon tizedmagával lever a Dunántúlon egy ellenforradalmat, ez épp oly dicsőség, mint a katona hőstette. Tisztelet annak, aki a forradalomért semmitől vissza nem riad, akinek van annyi kultúrája és boldogsága, hogy erélyesen, forradalmi hittel és tudattal menjen a forradalmak kikerülhetetlen szükségességű útján, a Saint-Justeok és Maratok útján! Minden helyen az alkalmas módszert, minden helyre az alkalmas embert! Az aljas ellenforradalomnak statáriumot, az ellenforradalom leverésére Szamuely Tibort!"

Az a szerencse, hogy a gyilkolási dühtől habzó szájú e sajtókulik fohászatát még a diktatúra vezetői sem fogadták meg, — illetve merték megfogadni, mert különben e torz kis Saint-Justenak, Maratnak lett volna annyi "kultúrája," hogy a fél fővárost vérbefojtsa.

A toll, — amely tud a boldogság varázsereje, a becsület kardja, az igazság pallosa és a tudás szövéténeke lenni, — az emberi elvetemedettségnek, a fantasztá vakságának, a rombolás dühének inkvizicionális kínzóeszköze lett e rövidke életű söpredék-korszak kezében.

Összetörtük ezt a tollat! Visszakerült az a tisztesség, okosság, építési buzgalom, nemzeti reneszánsza eszközéül. S ahogy ez a szerencsétlen nemzet, — amelyben forr az őserő, energiák s képességek készsége izzik, — fel fogja tudni építeni leégett hajlékát, fel fogja tudni emelni ledöntött, megpiszkolt oltárát, fel fogja tudni virágoztatni legázolt vetését, — vissza is fogja tudni szerezni tőlának azt a becsületét, presztízsét és elismerését, amit egy kis ország ezredéves kultúrájának fejlett, erőtől duzzadó és nagy akarársoktól lázas sajtó-törekvése megérdemel!

